

The Governator

■ **Retorisk fars.** ”Zank you”, säger mordmaskinen med det låga lixtalet, Arnold Schwarzenegger. Guvernör Arnold Schwarzenegger väl att märka. Det verkar som en dålig film att Hollywoods ledande muskelkutte blivit vald till ett av USA:s högsta ämbeten. Men det är det inte. Det är verklighet.

av Kristian Wederkinck Olesen

Bodybuildern och skådespelaren Arnold Schwarzeneggers val till guvernör bekräftar mångas uppfattning att amerikansk politik har blivit en fars, en fars vari medievana och berömda personer har en stor fördel när det gäller att förmedla budskap till allmänheten. Berömdheter känns igen, ofta är de tränade att framträda i TV eller i reklamfilmer och som regel kan de också i sin valkamp bidra med en mindre förmögenhet, som det för en vanlig dödlig politiker tar år att samla.

Politiska kampanjer har förändrats mycket de senaste årtiondena. Större delen av väljarna intresserar sig egentligen inte för partipolitik och därför är denna stora skara väljare ofta de som är tungan på vågen.

De väljare, som är intresserade av politik, byter mycket sällan sida under valkampen. Det gör däremot de människor, som inte har något speciellt förhållande till politik och därför är det ofta viktigt att påverka dessa. Det lyckas inte genom politiska argument utan snarare genom happenings som inte har med politik att göra. Och en sådan happening kan man väl säga att Schwarzenegger i hög grad är. Hans

blotta framtoning säger mer än varje politiskt argument. Och det har han utnyttjat.

Hasta la vista, Baby!

Hans kampanj startade som en virvelvind när han plötsligt kungjorde sin kandidatur i Jay Lenos talkshow mitt under bästa sändningstid. ”Om inte guvernör Davis kan klara av att styra denna stat så är det hasta la vista, baby”, sa Schwarzenegger med en känd replik från den första *Terminator*-filmen.

Alla väljare kunde se vem Schwarzenegger var: En stor, stark och modig man. Vad de inte kunde se var vad hans politik skulle föra med sig. Och den var precis vägen för en succé, han bjöd på ett tvärpolitiskt paket, som varken kunde placera honom i det ena eller det andra facket.

Han beskriver sig själv som moderat republikan men är ingift i Kennedy-klanen som väl kan beskrivas som vänsterliberala demokrater, en familj som är det närmaste en kungafamilj USA har. Han stöder homoäktenskap, kvinnors

Guvernör Schwarzenegger (Foto: Ken James/Polfoto).

rätt till abort och kontroll av handvapen – tre ståndpunkter som fördöms i konservativa kretsar men är i takt med de kaliforniska väljarnas hållning.

Flera politiska kommentatorer menade, att dessa avvikande åsikter och Schwarzeneggers försök att undgå att placeras i något fack var hans största svaghet. Det var paradoxalt också hans styrka hos väljarna. De tilltalades av en man, som tordes stå fram och göra uppror mot det gängse sättet att driva politik. En människa som kunde förenkla politiken så att den blev förståelig.

Problemet är bara att Schwarzenegger inte behövde ta ställning i de stora politiska frågorna som Kaliforniens dåliga ekonomi. Han gjorde istället hela valkampen till en fars i vilken väljarna egentligen inte valde honom för den politiker han är utan istället för den skådespelare han är. Med andra ord så lyckades han dra in sin skådespelarpersonlighet i valstriden. Detta gjordes genom ett medvetet användande av citat.

Politiker eller skådespelare?

Tonen slogs an från början då Schwarzeneggers uppbackare med en dåligt dold parallell till de berömda rollerna i Terminatorfilmerna döpte honom till ”The Governator”. Samtidigt gjorde Schwarzenegger guvernörsvalet till en strid mot de andra Terminators, t.ex. när han kallade David Grey och Bustamente ”the twin terminators”.

Schwarzenegger lyckades således att spela på väljarnas invanda föreställning om honom som skådespelare men väljarna fick aldrig riktigt veta vilken personlighet skådespelaren gömde. Han flyttade med andra ord sitt skådespelarjag in i valkampanjen och detta gjorde honom trovärdig i väljarnas ögon.

Det förunderliga med valkampen var att väljarna var trötta på den vanliga politikertypen. Typer som lovar att de vill göra en massa för folket men slutar med att göra en massa för sina egna intressen. Just denna punkt var till Schwarzeneggers fördel. Han var inte politiker men ingift i en politisk

familj; hans program var svårt att klart förstå men han lovade guld och gröna skogar om han kom till makten för han var styrd av önskan om att på allvar göra något för väljarna och inte för sig själv. Helt obestridligt var ett av Schwarzeneggers viktigaste argument för sitt berättigande som guvernör: "Som ni vet behöver jag inte ta pengar från någon. Jag har tillräckligt själv".

Teflon-Schwarzenegger

De politiska kommentatorerna gav under valkampanjen Schwarzenegger namnet "Teflon". Alluderingen ska ses på hans förmåga att förhindra skandaler att fastna på honom. Schwarzeneggers kandidatur höjdes en nivå över de andra kandidaterna. Han kunde tillåta sig så mycket mer därför att folk kände honom i förväg och inte först skulle skapa sig en bild av honom och hans trovärdighet. Inte ens en skandal om sextrakasserier av flera kvinnor kunde smutsa hans trovärdighet. En sak som han till på köpet – givetvis med sin hustru vid sidan – erkände sig delvis skyldig till. Vilken annan politiker hade överlevt det?

De andra politikerna framstod som bortskämda barn, som bara ville ha sin del av kakan. De skvätte dynga på Schwarzenegger i tidningar och i tv, de anklagade honom bland annat för att vara nazisympatör. Det var deras enda chans att angripa hans politiska program eftersom han inte ställde upp i tv-debatter. Han ställde dock upp i en, men i den var frågorna lämnade i förväg och svaren förberedda. Angriparna fick Schwarzenegger att likna ett oskyldigt offer och han vann väljarnas sympatier.

Personifiering av massmediakulturen

Valet i Kalifornien har kallats världens största reality-show. Hela valshowen handlade om vilken kandidat som kunde få mest tv-tid och bli presenterad på det mest tittarvänliga sättet. Här fanns en porrmodell som ställde upp som den mest sexiga kandidaten, en dvärg som ställde upp som den minste kandidaten, ja, också en tidigare dansk medborgare, Carl Meyer, som ställde upp som den mest excentriske kandidaten.

Man kan fråga sig om valet i Kalifornien och därmed Schwarzeneggers kandidatur är en personifiering av vår massmediekultur. Medierna är i högsta grad med till att sätta dagordningen. Den bestämmer det vi får se. Schwarzenegger samlade folk till sina möten oavsett vart han drog hän. Folk mötte inte bara upp för att höra hans politiska program utan också för att se "giraffen". Hans person var i sig dragplåstret, som fick folk överbevisade om att han var den, som skulle räta upp Kaliforniens dåliga ekonomi.

Han gjorde valet i Kalifornien till en global mediehändel-

se. Hela världspresen mötte upp, ja, han fyllde tre stora bus-sar med journalister som följde hans politiska turné. De vanliga politikerna kunde inte få sina visioner vidarebefordrade till den breda allmänheten därför att Schwarzeneggers personlighet och utstrålning i hög grad överskuggade den sakliga, politiska debatten i valkampen.

Ett amerikanskt fenomen

Det är inte första gången en medievan och känd person har fått ett inflytande i det politiska systemet. Den mest kände genom tiderna är väl ändå western-skådespelaren Ronald Reagan som först blev guvernör i Kalifornien och sedan gick hela vägen till toppen och blev USA:s fjortonde president. Men i mindre sammanhang kan också nämnas den professionelle brottaren Jesse Ventyra som blev guvernör i Minnesota, Clint Eastwood som blev borgmästare i den lilla kaliforniska staden Carmel och den skäggiga delen av Sonny och Cher som blev senator.

Nu kan vi självklart sitta här i vår lilla ostkupa och naivt tro att sådant bara kan ske däröver men det är fel. Resten av världen har också upplevt det.

Joseph Estrada, Filipinernas nu avsatte president, var landets mest populära skådespelare. Hans roller var alltid hjäl-tar som tog från de rika och gav till de fattiga. Denna image lyckades han överföra på sin politiska personlighet och han vann den största jordskredssegern någonsin på Filipinerna.

President Berlusconi i Italien startade som sångare på ett kryssningsfartyg och slutade med att styra landets medier. Dessa medier använde han sen för att vinkla sin personlighet positivt och därmed vinna presidentvalet.

På våra egna breddgrader har det också skett. Uffe Elle-mann blev känd som reporter i Danmarks TV-avisen och blev sedan ordförande i Venstre och utrikesminister. Underhållaren Jacob Haugaard, som lovade "mer medvind på cykelbanorna", blev invald i folketinget som vilde. Eller att svenske skiv- och nöjesproducenten Bert Karlsson kom in i riksdagen som en av ledarna av det nya partiet Ny Demokrati.

Politik och underhållning

Var går gränsen mellan politik och underhållning? Politiska färdigheter är mer och mer lika dem i skådespelarfacket, där man ska klarar av att hantera publik och medier med trovärdighet och känsla. Skådespelare lär sig att framstå trovärdiga för en publik och att vidarebefordra information lättförståeligt för åhörarna, egenskaper som många vanliga politiker idag måste kämpa hårt och länge för att tillägna sig.

Samtidigt, och detta är kanske det viktigaste, är skådespe-

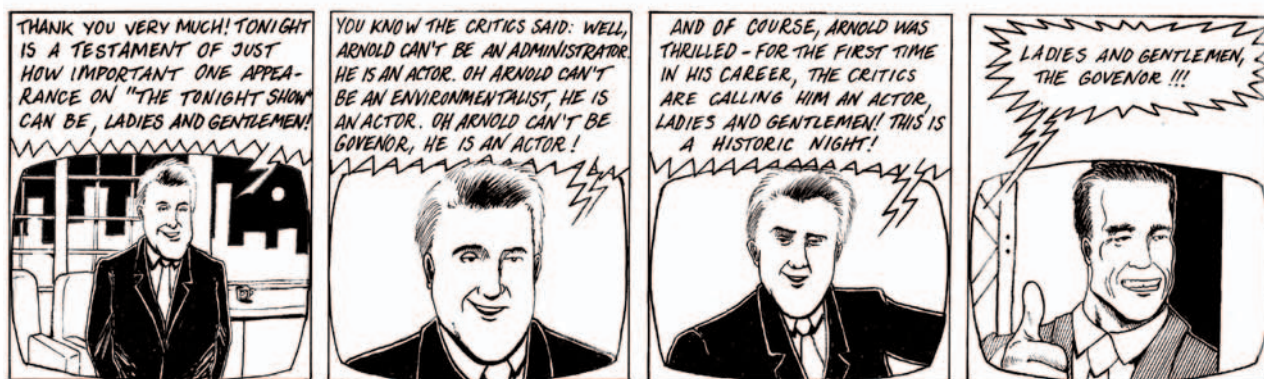

Illustration: Lasse Jacob Middelbo Outzen

lare välkända. Vår vardag är så fylld av TV och film att dessa skådespelare blir rollmodeller för publiken. De fiktiva karaktärerna i filmen blir associerad med verklighetens. Det är Schwarzenegger ett bra exempel på.

Form utan innehåll

Nu kan man självklart säga att alla politiker kommer från olika professioner. Här finns skollärare, hantverkare, studerande och hemhjälp, varför skulle då inte skådespelare ha rätt till att bli politiker? Och det är ganska rätt. Det bör de ha rätt till men i speciella fall såsom Schwarzenegger blir skådespelaren bara ett ansikte utåt medan själva innehållet skapas av människor bakom honom. Det var möjligen en av orsakerna att Schwarzenegger inte ställde upp i tv-debatter utan att få frågorna i förväg. Han var helt enkelt inte en tillräckligt bra politiker för att kunna bemöta de andras argument. Hela kampanjen styrdes av människor, som hade stor erfarenhet av kampanjer och som visste var Schwarzeneggers styrka låg – inte i den politiska kunnigheten men i kändisskapet. Inte i innehållet men i formen.

President Schwarzenegger?

Ett gammalt amerikanskt ordspråk lyder: "Vad som händer i Kalifornien idag händer i morgon i resten av USA". Om det är rätt så går USA mot en dyster framtid.

Det är en farlig kurs att välja. Om det är rätt att en median personlighet när som helst lättare kan få fram sitt budskap än en bra politiker så kommer det att få konsekvenser i det politiska landskapet. Vanliga politiker, som inte har en teflonyta som Schwarzenegger och som i sitt anletes svett och tårar och med armbågarna kämpat sig fram till sina poster, måste börja titta över axeln av rädsla att bli förbisprungna av en mediekänd person som ofta har både plånboken

och uppbackningen klar. Detta kommer möjligen medverka till att de vanliga politikerna blir rädda för att fatta impopulära beslut. Impopulära beslut måste nu en gång då och då fattas för samhällets bästa.

Just nu ryktas det om en undersökning om grundlagen kan ändras så att även icke ursprungliga amerikanska medborgare kan bli presidenter i USA. I så fall kan Schwarzenegger gå vidare och bli näste skådespelare som får världens mest maktfyllda jobb.

Då får i alla fall USA en president som vet var Europa ligger!

Läs mer

Commission of Presidential Debates: www.debates.org – debattarrangörernas egen hemsida.

Open Debates: www.opendebates.org – kritisk hemsida om CPD:s kandidatval

Museum of Broadcast Communications: www.museum.tv/debateweb/html/history/index.htm – historisk genomgång av TV-debatterna från 1960 till idag med gamla videoinspelningar, ljudklipp och bilder.

CNN. cnn.com/election/2004 – en omfattande och seriös täckning av valkampen

Om författaren

Kasper Wederkinck Olesen studerar retorik vid Köpenhamns Universitet och är redaktör på danska Retorik-Magasinet